

Περίληψη διατριβής

Νευροψυχολογική Διερεύνηση Εφήβων με Πιθανή Εκδήλωση
Διπολικής Διαταραχής και Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής-
Υπερκινητικότητας: Μια Προοπτική Μελέτη

Φοίβος Ζαραβίνος-Τσάκος

Παιδοψυχιατρική Κλινική

Ιατρική Σχολή

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Νοσοκομείο Παίδων «Η Αγία Σοφία»

Τίτλος: Νευροψυχολογική Διερεύνηση Εφήβων με Πιθανή Εκδήλωση Διπολικής Διαταραχής και Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας: Μια Προοπτική Μελέτη

Υποψήφιος διδάκτορας: Φοίβος Ζαραβίνος-Τσάκος

Επιβλέποντα μέλη: Γεράσιμος Κολαΐτης, Βασιλική Μπενέτου, Χαράλαμπος Παπαγεωργίου

Περίληψη

Ο βασικός στόχος της παρούσας έρευνας είναι η θεμελίωση ενός νευροψυχολογικού προφίλ, τόσο στην Παιδιατρική Διπολική Διαταραχή (ΠΔΔ) όσο και στην Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ). Με βάση πρόσφατα νευρογνωστικά και νευροβιολογικά ευρήματα στην ΠΔΔ και στη ΔΕΠΥ, θα πραγματοποιηθεί νευροψυχολογική αξιολόγηση σε έξι επιμέρους γνωστικούς τομείς (σχεδιασμός, μνήμη εργασίας, παρατεταμένη προσοχή, παρεμβολή, μεταβολή νοητικής κατεύθυνσης, αυθόρμητη αντίδραση) σε ένα δείγμα εφήβων 15-16 ετών με προδιάθεση εκδήλωσης συμπτωματολογίας ΠΔΔ ή/και ΔΕΠΥ, η οποία θα ακολουθηθεί για τρία χρόνια. Καθώς η λειτουργική αλληλεπίδραση των συναισθηματικών και γνωστικών λειτουργιών αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της ΠΔΔ, κεντρικό ρόλο στις νευροψυχολογικές δοκιμασίες θα έχει η αξιολόγηση συγκινησιακών και συναισθηματικών ερεθισμάτων. Η συγκεκριμένη έρευνα αποτελεί την πρώτη διαχρονική/εξελικτική μελέτη νευροψυχολογικής αξιολόγησης της ΠΔΔ και θα επιτρέψει τη μελέτη της γνωστικής ανάπτυξης σε παιδιών υψηλού κινδύνου για ΠΔΔ ή/και ΔΕΠΥ από την εφηβεία μέχρι την ενηλικίωση. Υιοθετώντας μία διαχρονική προσέγγιση, θα επιτευχθεί μια λεπτομερής καταγραφή της εξελικτικής πορείας της γνωστικής ανάπτυξης ατόμων με ΠΔΔ ή/και ΔΕΠΥ η οποία αναμένεται να συνεισφέρει σημαντικά στον ορισμό ενός νευροψυχολογικού προφίλ ξεχωριστά για κάθε διαταραχή. Επιπροσθέτως, θα μελετηθεί η σχέση επιμέρους κλινικών χαρακτηριστικών (ένταση/συχνότητα επεισοδίων) και διαφορετικών διαγνωστικών τύπων με συγκεκριμένα νευρογνωστικά ελλείμματα. Απώτερος σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι η διατύπωση ξεχωριστού νευροψυχολογικού προφίλ τόσο στην ΠΔΔ όσο και στην ΔΕΠΥ που θα χρησιμοποιηθεί ως κλινικό βοήθημα τόσο σε επίπεδο διάγνωσης όσο και πρόγνωσης, δύο τομείς που ειδικότερα στην ΠΔΔ συνιστούν τα πλέον αδύναμα σημεία των σύγχρονων ταξινομικών συστημάτων. Επίσης, η λεπτομερής μελέτη των νευρογνωστικών ελλειμμάτων των δύο διαταραχών αναμένεται να ρίξει άπλετο φως στους μηχανισμούς που οδηγούν στην έκφραση της κοινής συμπτωματολογίας.

Title: Investigating the Neuropsychological Profile of At-Risk Adolescents for Bipolar Disorder or Attention-Disruptive Hyperactivity Disorder: A Prospective Study

PhD candidate: Foivos Zaravinos-Tsakos

Supervisors: Gerasimos Kolaitis, Vassiliki Benetou, Charalambos Papageorgiou

Summary

The goal of this prospective study is to establish a neuropsychological profile for both pediatric bipolar disorder (PBD) and Attention-Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD). Considering the implications of recent neurocognitive and neurobiological findings in PBD and ADHD, a group of at-risk adolescents for PBD and/or ADHD, between 15 and 16 years old, will be assessed for three years, in six different neuropsychological domains (planning, working memory, sustained attention, inference control, set shifting, response inhibition). Moreover, since the overlap and functional interaction of cognitive and emotional processes suggests a better understanding of the unique characteristics of PBD, an affective go/no-go task and an emotional Stroop task will be implemented in order to assess inference control and response inhibition respectively. Furthermore, as this study constitutes the first longitudinal design for neurocognitive assessment in PBD, we will trace the development of at-risk juvenile population from early childhood to adolescence. By providing neuropsychological assessments in both childhood and adolescence, we will be able to track down differences in neuropsychological performance that may be attributed to age; by tracing potential age differences in neuropsychological performance we will be able to provide a more accurate neurocognitive profile of PBD. Moreover, the intensity and frequency of manic and/or depressive symptoms in adolescence will be assessed, in an attempt to indicate specific neurocognitive profiles for different BD types as predictors for future clinical outcome. The main aim of the current study is to establish two distinct neuropsychological profiles for PBD and ADHD and suggest as a helpful toolbox in terms of diagnosis and prognosis for both disorders which constitute two key issues in the current classification systems. In addition, the comprehensive assessment of these cognitive deficits in PBD and ADHD will shed light on the underlying mechanisms responsible for the symptomatic overlap of these disorders.